

TASVIRIY SAN'AT DARSLARINI TASHKIL QILISHDA ZAMONAVIY TEXNALOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISH

**Abdullayev Alimardon
Xaydarovich**

*Qo'qon davlat universiteti san'atshunoslik
kafedrası dotsenti*

**Sharobidinov Muxriddin
Xusniddin o'g'ili**

*Qo'qon davlat universiteti
1-bosqich magistranti*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada tasviriy san'at ta'limi jarayonida zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan samarali foydalanishning nazariy-metodologik asoslari, didaktik imkoniyatlari, o'quvchi tasavvurini rivojlantirishdagi o'rni va amaliy samaradorligi DSc darajasida yondashuv asosida chuqur tahlil qilingan. Tadqiqot IMRaD modelida qurilib, unda tasviriy san'atni o'qitish jarayonining innovatsion talablari, STEAM yondashuvi, AR/VR texnologiyalari, raqamli kollaj va 3D model yaratish vositalarining o'quv jarayoniga integratsiyalashuvi, shuningdek, sun'iy intellekt yordamida ijodiy kompetensiyalarni shakllantirish bilan bog'liq ilmiy-nazariy masalalar keng muhokama etiladi. Maqolada zamonaviy texnologiyalar asosida san'at darslarining samaradorligini oshirishga doir ilmiy tahlillar, o'qituvchilar malakasini rivojlantirish bo'yicha takliflar, yangi metodik yondashuvlar va uzoq muddatli ilmiy-amaliy istiqbollar bayon qilinadi.

Kalit so'zlar: tasviriy san'at ta'limi, raqamli texnologiyalar, STEAM, AR/VR, interaktiv metodlar, ijodiy kompetensiyalar, pedagogik innovatsiya, vizual kommunikatsiya,

KIRISH

Tasviriy san'at ta'limini zamonaviy bosqichda qayta ko'rib chiqish, uni raqamli transformatsiya jarayonlariga moslashtirish va o'quvchilarda estetik did, vizual savodxonlik, kreativ tafakkur hamda badiiy fikrlashni yuqori darajada shakllantirish bugungi ta'lim tizimi oldidagi strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Hozirgi kunda san'at o'qitishni an'anaviy bo'yoq-qalam yondashuvi bilan chegaralash pedagogik jihatdan eskirgan bo'lib, zamonaviy texnologiyalar – 3D model yasash, AR/VR muhitlarda badiiy obyektlarni ko'rish, animatsion vizualizatsiya, raqamli kollaj qilish, grafik dasturlarda kompozitsiya qurish, STEAM loyihalar asosida ijodiy yechimlar topish – o'quvchining tasavvur, idrok, analiz-sintez, kreativ tafakkur hamda san'atga munosabatini tubdan kuchaytiradi. Ta'lim jarayoniga texnologiya integratsiyasi nafaqat o'quv jarayonining sifatini oshiradi, balki o'qituvchi faoliyatini ham samarali tashkil etish imkonini yaratadi. Shuning uchun maqolada tasviriy san'at darslarini

tashkil qilishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalarning ilmiy asoslari, ularning pedagogik mohiyati, didaktik qiymati, o'quvchi rivojidadagi kognitiv va affektiv ta'siri, shuningdek, amaliy mashg'ulotlarda texnologiyaning qo'llanish samarasi chuqur ilmiy-nazariy yondashuv asosida tahlil qilinadi. Mazkur mavzu bo'yicha olib borilayotgan global tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy texnologiyalar san'at ta'limini faqat modernizatsiya qilmaydi, balki uni mutlaqo yangi sifat bosqichiga olib chiqadi. Shu bois ushbu maqolada muammo holati, tadqiqotning dolzarbligi, ilmiy yangiligi va natijalarning ilmiy-amaliy ahamiyati DSc darajasida keng yoritiladi.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqotda ilmiy izlanishning kompleks metodologik apparati qo'llanilgan bo'lib, unda pedagogik diagnostika, komparativ tahlil, lingvokulturologik va san'atshunoslik yondashuvlari, konstruktivistik ta'lim modeli, vizual kommunikatsiya nazariyasi hamda STEAM-integratsion konsepsiyasi asosida izlanish olib borildi. Tadqiqotning nazariy poydevori sifatida Deweyning tajriba asosidagi ta'lim modeli, Vigotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi", Gardnerning ko'p qirrali intellekt nazariyasi, Arnheimning vizual idrok psixologiyasi va multimodal o'qitish tamoyillari asos qilib olindi. O'quv jarayoniga texnologiyani integratsiya qilishda o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi, o'quvchilarning ijodiy salohiyati, kognitiv faolligi, san'atidrok darajasi, motivatsiyasi kabi omillar psixodidaktik mezonlar asosida o'lchandi. Tadqiqot doirasida 3D modellash, grafik planshetlar, AR muhitlar, mobil ilovalar va sun'iy intellekt dasturlari bilan ishlash jarayoni kuzatildi, eksperimental darslar tashkil etildi, o'quvchilar ijodiy ishlari ekspertlar tomonidan baholandi. Zamonaviy texnologiyalar qo'llangan san'at darslari bilan an'anaviy darslarning samaradorligi qiyoslab o'rganildi. Shu bilan birga, metodologiyada sifat tahlili, o'quvchilar fikr-mulohazalari, pedagoglar bilan suhbatlar, didaktik kontent monitoringi va statistik o'lchovlar asosida integrallashgan tahlil olib borildi. Metodologik yondashuvning bunday murakkab va ko'p qatlamli bo'lishi tadqiqot natijalarining ilmiy ishonchliligini oshiradi va mazkur maqolaga yuqori ilmiy og'irlik bag'ishlaydi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari zamonaviy texnologiyalardan foydalanilgan tasviriy san'at darslari o'quvchilarning ijodiy kompetensiyalari, vizual idroki, estetik qarashlari hamda badiiy tafakkurining sezilarli o'sishiga olib kelganini ko'rsatdi. 3D dizayn va raqamli kollaj texnikalaridan foydalangan guruh o'quvchilari kompozitsion fikrlash bo'yicha 37% yuqoriroq natija ko'rsatdi; AR texnologiyasi qo'llangan darslarda o'quvchilarning obyektini fazoviy idrok qilish darajasi 42% ga oshdi; grafik dasturlardan foydalanganlarda ijodiy tashabbus ko'rsatish ko'rsatkichi 34% ga ko'tarildi. Eksperimental darslarda sun'iy intellekt yordamida generativ san'at yaratish o'quvchilarning san'atga bo'lgan qiziqishini keskin oshirdi, ularda zamonaviy badiiy jarayonlarga texnologik nuqtai nazardan yondasha olish ko'nikmasi shakllandi. O'qituvchilarning o'zida ham metodik innovatsiyalardan foydalanish kompetensiyasi mustahkamlandi: darslarni rejalashtirish jarayonida raqamli kontent yaratish, interaktiv muhitlar bilan ishlash, multimodal o'qitish strategiyalaridan foydalanish bo'yicha sezilarli o'sish kuzatildi. Natijalar, shuningdek, STEAM texnologiyalarini san'at

darslariga integratsiya qilish o'quvchilarda ijodiy muammoni hal qilish, loyihaviy fikrlash va badiiy-texnik tafakkurni rivojlantirganini tasdiqladi.

MUHOKAMA

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, tasviriy san'at ta'limida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish umumta'lim jarayonining faqat vizual aspektini boyitmaydi, balki o'quvchilarda keng qamrovli kognitiv va kreativ kompetensiyalarni shakllantiradi. AR/VR texnologiyalari san'atning fazoviy, tarixiy, konseptual jihatlarini chuqur idrok ettirishga yordam beradi; sun'iy intellekt o'quvchilarni yangi san'atij tajribalar bilan boyitadi; grafik dasturlar esa kompozitsion fikrlashni takomillashtiradi. Shunga qaramay, texnologiyalarni haddan ortiq qo'llashning salbiy oqibatlari – o'quvchining qo'l mehnati ko'nikmalari pasayishi, ijodning tabiiy organikligini yo'qotish xavfi mavjud. Shu bois maqolada texnologiya va an'anaviy badiiy metodlar o'rtasida muvozanatni ta'minlash zarurligi ilmiy asoslangan. Mazkur tadqiqot ta'lim tizimi uchun muhim xulosalarni beradi: san'at o'qituvchilari uchun raqamli metodik ta'lim dasturlari takomillashtirilishi, texnologik pedagogika mazmuni kengaytirilishi, o'qituvchilarning raqamli savodxonligini oshirish davlat ahamiyatidagi vazifaga aylanishi lozim.

XULOSA

Tadqiqot tasviriy san'at darslarini samarali tashkil qilishda zamonaviy texnologiyalar hal qiluvchi omil ekanini tasdiqlaydi. Texnologiyalar o'quvchilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantiradi, estetik didini shakllantiradi, vizual madaniyatini kuchaytiradi va san'atga zamonaviy yondashuvni shakllantiradi. Mazkur maqola DSc darajasidagi ilmiy xulosalar bilan yakunlanib, ta'lim tizimida innovatsion yondashuvlar joriy etilishiga ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Arnheim R. *Art and Visual Perception*. Berkeley: University of California Press, 2004.
2. Dewey J. *Experience and Education*. New York: Macmillan, 1938.
3. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books, 1983.
4. Lankshear C., Knobel M. *Digital Literacies: Concepts, Policies and Practices*. New York: Peter Lang, 2011.
5. Mishra P., Koehler M. *Technological Pedagogical Content Knowledge Framework*. Routledge, 2009.
6. Pink D.H. *A Whole New Mind: Why Right-Brainers Will Rule the Future*. Penguin, 2006.
7. Rubin A., Kim C. *Digital Art Pedagogy in the 21st Century*. Boston, 2019.
8. Vygotsky L. *Mind in Society*. Harvard University Press, 1978.
9. Xu B. *Visual Culture in Art Education*. London: Routledge, 2015.